

MUNI
MED

PRÁVNÍ PROBLEMATIKA V OŠETŘOVATELSTVÍ

IV.

MIKPO031p
MIKPO031s

Ústav veřejného zdraví LF MU
Alena Tobiášová

PRÁVNÍ ODPOVĚDNOST PŘI POSKYTOVÁNÍ ZDRAVOTNÍCH SLUŽEB

postup lege artis

(§ 4 odst. 5 ZoZS)

Náležitou odbornou úrovní se rozumí poskytování zdravotních služeb podle pravidel vědy a uznávaných medicínských postupů, při respektování individuality pacienta, s ohledem na konkrétní podmínky a objektivní možnosti.

povinnost zdravotnického pracovníka

(§ 49 odst. 1 písm. a)

poskytovat zdravotní služby,

ke kterým získal odbornou nebo specializovanou způsobilost podle jiných právních předpisů,

v rozsahu odpovídajícím jeho způsobilosti,

zdravotnímu stavu pacienta,

na náležité odborné úrovni

a řídit se etickými principy

obecné předpoklady vzniku odpovědnosti

- protiprávní jednání (v rozporu s objektivním právem)
- škodlivý následek (újma – majetková, nemajetková)
- příčinná souvislost mezi protiprávním jednáním a škodlivým následkem
- *zavinění – v úmyslu, z nedbalosti (vyjma objektivní odpovědnosti)*

funkce právní odpovědnosti

- Reparační
  - odčinění škodlivého následku
- Satisfakční
  - kompenzace nemajetkové újmy – dosažení zadostučinění (např. omluva, finanční náhrada za útrapy)
- Represivní
  - potrestání škůdce za protiprávní jednání
- Preventivní
  - předcházení nežádoucímu jednání, za které hrozí sankce

typy odpovědnosti

Občanskoprávní

Pracovněprávní

Správní

Trestní

Disciplinární

PRÁVNÍ ODPOVĚDNOST PŘI POSKYTOVÁNÍ ZDRAVOTNÍCH SLUŽEB

- **Občanskoprávní odpovědnost**

vyloučení protiprávnosti

- **Nutná obrana**

- kdo odvrací od sebe nebo od jiného bezprostředně hrozící nebo trvající protiprávní útok a způsobí přítomnému útočníkovi újmu, není povinen k její náhradě
- neplatí
  - hrozba újmy zjevně jen nepatrná
  - obrana je zcela zjevně nepřiměřená

vyloučení protiprávnosti

- **Krajní nouze**

- kdo odvrací od sebe nebo od jiného přímo hrozící nebezpečí újmy, není povinen k náhradě újmy tím způsobené, nebylo-li za daných okolností možné odvrátit nebezpečí jinak
- neplatí
  - vyvolal-li nebezpečí vlastní vinou sám jednající

prevence

- Vyžadují-li to okolnosti případu nebo zvyklosti soukromého života, je každý povinen počínat si při svém konání tak, aby nedošlo k nedůvodné újmě na svobodě, životě, zdraví nebo na vlastnictví jiného.
- Povinnost zakročit na ochranu práv jiného má každý, kdo má kontrolu nad nebezpečnou situací.
- Stejnou povinnost má ten, kdo může podle svých možností a schopností snadno odvrátit újmu.

porušení dobrých mravů

- škůdce,
který poškozenému způsobí škodu
úmyslným porušením dobrých mravů,
je povinen ji nahradit

porušení zákona

Povinnost k náhradě škody:

- škůdce, který vlastním zaviněním poruší povinnost stanovenou zákonem a zasáhne tak do absolutního práva poškozeného
- škůdce, který zasáhne do jiného práva poškozeného zaviněným porušením zákonné povinnosti, která takové právo chrání

porušení smluvní povinnosti

poruší-li strana povinnost ze smlouvy,
nahradí škodu z toho vzniklou

- druhé straně
- osobě, jejímuž zájmu mělo splnění sloužit

škoda způsobená věcí

kdo je povinen někomu něco plnit a použije při tom **vadnou věc**

- nahradí škodu způsobenou vadou věci
- to platí i **v případě poskytnutí zdravotnických, sociálních, veterinárních a jiných biologických služeb**
- nevztahuje se na nesprávně zvolenou věc
- způsobí-li škodu věc sama od sebe, nahradí škodu ten, kdo nad věcí měl mít dohled. (lze se zprostit)

škoda způsobená informací nebo radou

Kdo se hlásí jako příslušník určitého stavu nebo povolání k odbornému výkonu nebo jinak vystupuje jako **odborník**

- nahradí škodu, **způsobí-li ji neúplnou nebo nesprávnou informací** nebo škodlivou radou
- **danou za odměnu** v záležitosti svého vědění nebo dovednosti

způsob a rozsah náhrady škody

- škoda se nahrazuje uvvedením do předešlého stavu
- není-li to dobře možné, anebo žádá-li to poškozený, hradí se škoda v penězích
- nemajetková újma se odčiní přiměřeným zadostiučiněním
- zadostiučinění musí být poskytnuto v penězích, nezajistí-li jeho jiný způsob skutečné a dostatečně účinné odčinění způsobené újmy
- hradí se skutečná škoda a to, co poškozenému ušlo (ušlý zisk)

náhrada újmy na zdraví

- plně vytrpěné bolesti a další nemajetkové újmy
- ztížení společenského uplatnění
  - ✓ vznikla-li poškozením zdraví překážka lepší budoucnosti poškozeného
  - ✓ nelze-li výši náhrady takto určit, stanoví se podle zásad slušnosti

usmrcení

- Při usmrcení nebo zvláště závažném ublížení na zdraví odčiní škůdce **duševní útrapy**
  - **manželu, rodiči, dítěti nebo jiné osobě blízké**
  - **peněžitou náhradou vyvažující plně jejich utrpení**
  - **nelze-li** výši náhrady takto určit, stanoví se podle zásad slušnosti

Další náhrady při ublížení na zdraví / usmrcení

- náklady spojené s péčí o zdraví
- náklady pohřbu
- náhrada za ztrátu na výdělku
- náhrada za ztrátu na důchodu
- náklady na výživu pozůstalým

PRÁVNÍ ODPOVĚDNOST PŘI POSKYTOVÁNÍ ZDRAVOTNÍCH SLUŽEB

- **Trestněprávní odpovědnost**

trestněprávní odpovědnost (trestní zákoník)

- Předpoklady:
  - zákonem chráněný společenský zájem
  - existence trestního jednání
  - trestně odpovědná osoba
  - zaviněné jednání (úmysl, nedbalost)
- Trestným činem je protiprávní čin, který trestní zákon označuje za trestný a který vykazuje znaky uvedené v takovém zákoně.

trestný čin je spáchán úmyslně, jestliže pachatel

- **chtěl** způsobem uvedeným v trestním zákoně porušit nebo ohrozit zájem chráněný takovým zákonem, nebo
- **věděl**, že svým jednáním může takové porušení nebo ohrožení způsobit, a pro případ, že je způsobí, byl s tím srozuměn.

trestný čin je spáchán nedbalostně, jestliže pachatel

- **věděl**, že může způsobem uvedeným v trestním zákoně porušit nebo ohrozit zájem chráněný takovým zákonem, ale bez přiměřených důvodů **spoléhal**, že takové porušení nebo ohrožení **nezpůsobí**, nebo
- **nevěděl**, že svým jednáním může takové porušení nebo ohrožení způsobit, ač o tom vzhledem k okolnostem a k svým osobním poměrům **vědět měl a mohl**.

vyloučení protiprávnosti

- krajní nouze
  - čin jinak trestný, kterým někdo odvrací nebezpečí přímo hrozící zájmu chráněnému trestním zákonem, není trestným činem
- nutná obrana
  - čin jinak trestný, kterým někdo odvrací přímo hrozící nebo trvající útok na zájem chráněný trestním zákonem, není trestným činem (přiměřenost!)

vyloučení protiprávnosti

- svolení poškozeného
  - není trestným činem jednání na základě svolení osoby, jejíž zájmy jsou činem dotčeny (např. svolení k lékařskému zákroku)
  - neplatí pro souhlas k ublížení na zdraví nebo usmrcení
- přípustné riziko
  - př. společensky prospěšná činnost, která ohrozí/ poruší zájem chráněný trestním zákonem
- oprávněné použití zbraně
  - použití zbraně v mezích stanovených právním předpisem

trestné činy ve zdravotnictví (např.)

- § 140 TZ Vražda
- § 141 TZ Zabití
- § 144 TZ Účast na sebevraždě
- § 145 TZ Těžké ublížení na zdraví
- § 146 TZ Ublížení na zdraví
- § 170 TZ Zbavení osobní svobody
- § 171 TZ Omezení osobní svobody
- § 180 TZ Neoprávněné nakládání s osobními údaji
- § 181 TZ Poškození cizích práv
- § 230 TZ Neoprávněný přístup k počítačovému systému
- § 367 TZ Nepřekažení trestného činu
- § 368 TZ Neoznámení trestného činu
- ...

druhy trestů

a) odnětí svobody

b) domácí vězení

c) obecně prospěšné práce

d) propadnutí majetku

e) peněžitý trest

f) propadnutí věci

g) zákaz činnosti

h) zákaz držení a chovu zvířat

i) zákaz pobytu

j) zákaz vstupu na sportovní

kulturní a jiné společen. akce

k) ztrátu čest.titulů/ vyznamenání

l) ztrátu vojenské hodnosti,

m) vyhoštění

PRÁVNÍ ODPOVĚDNOST PŘI POSKYTOVÁNÍ ZDRAVOTNÍCH SLUŽEB

- **Správní odpovědnost**

přestupky a správní delikty

Např. dle zákona o zdravotních službách:

- nepředání údaje do NZIS
- neumožnění přítomnosti jiných osob při poskytování zdravotních služeb
- nepředání kopie ZD jinému poskytovateli
- neumožnění přítomnosti jiných osob při poskytování ZS
- umožnění přítomnosti jiných osob a pacient jejich přítomnost odmítl
- neumožnění pacientovi přijímat návštěvy v ZZ
- poskytnutí ZS bez souhlasu
- a další ....

➤ *pokuta 50 tis. - 1 mil Kč*

PRÁVNÍ ODPOVĚDNOST PŘI POSKYTOVÁNÍ ZDRAVOTNÍCH SLUŽEB

- **Disciplinární odpovědnost**

disciplinární odpovědnost (ve zdravotnictví)

- Profesní samospráva - Česká lékařská komora, Česká stomatologická komora, Česká lékárnická komora
- Povinnosti člena komory např.:
  - ✓ vykonávat své povolání odborně, v souladu s jeho etikou a způsobem stanoveným zákony
  - ✓ oznámit příslušným orgánům komory změny související s výkonem lékařského nebo lékárnického povolání
  - ✓ v případech stanovených komorou uzavřít odpovědnostní pojištění
- Sankce (disciplinární opatření)
  - pokuta do 30000 Kč
  - vyloučení z ČLK - nemožnost vykonávání povolání lékaře

PRÁVNÍ ODPOVĚDNOST PŘI POSKYTOVÁNÍ ZDRAVOTNÍCH SLUŽEB

- **Pracovněprávní odpovědnost**

pracovněprávní odpovědnost (zákoník práce)

- Předpoklady
  - existence škody
  - zavinění
  - porušení povinností při plnění pracovního úkolů nebo v přímé souvislosti s ním
  - příčinná souvislost
- Sankce - náhrady škody, pracovněprávní postihy

obecná povinnost nahradit škodu

- zaměstnanec je povinen nahradit zaměstnavateli škodu, kterou mu způsobil zaviněným porušením povinností při plnění pracovních úkolů nebo v přímé souvislosti s ním
- porušení povinností ze strany zaměstnavatele povinnost poměrně omezí
- skutečná škoda, v penězích, uvedení v předešlý stav
- nedbalost - čtyřapůlnásobek průměrného měsíčního výdělku
- úmysl, opilost, zneužití jiných návykových látek – bez omezení

nesplnění povinnosti k odvrácení škody

- vědomé neupozornění nadřízeného vedoucího zaměstnance na škodu hrozící zaměstnavateli
- nezakročení proti hrozící škodě, ačkoliv by tím bylo zabráněno bezprostřednímu vzniku škody
- zaměstnavatel může požadovat podíl na náhradě škody
- náhrada max. trojnásobek průměrného měsíčního výdělku

schodek na svěřených hodnotách

- dohoda o odpovědnosti k ochraně hodnot svěřených zaměstnanci k vyúčtování
- hotovost, ceniny, zboží, zásoby materiálu nebo jiné hodnoty, které jsou předmětem obratu nebo oběhu
- možnost zaměstnance osobně disponovat po celou dobu
- náhrada škody v plné výši
- více zaměstnanců - podíl náhrady, omezení jednonásobek (vyjma vedoucího a zástupce)

ztráta svěřených věcí

- zaměstnanec je povinen nahradit škodu způsobenou ztrátou nástrojů, ochranných pracovních prostředků a jiných podobných věcí, které mu zaměstnavatel svěřil na písemné potvrzení
- cena přesahuje 50000 Kč na základě dohody o odpovědnosti za ztrátu svěřených věcí
- náhrada škody v plné výši

M U N I

M E D